

บทที่ 8

แผนงานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โดย

คณะกรรมการแม่น้ำโขง

คณะกรรมการแม่น้ำโขง ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2538 (ค.ศ.1995) ซึ่งมีการร่วมลงนามใน ข้อตกลงความร่วมมือเพื่อพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงอย่างยั่งยืน โดยประเทศสมาชิก ได้แก่ กัมพูชา สปป.ลาว ไทย และเวียดนาม ข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศนี้มีขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2500 (ค.ศ.1957) ซึ่งเป็นปีที่เริ่มมีคณะกรรมการแม่น้ำโขง ในครั้งนั้นภารกิจหลักก็คือการสำรวจ ศักยภาพในการพัฒนาแหล่งพลังงานน้ำและการเดินเรือในลุ่มแม่น้ำโขง

ปัจจุบันภายใต้คณะกรรมการแม่น้ำโขงที่จัดตั้งขึ้นใหม่นี้ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ใหม่เพื่อความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ความยุติธรรมในสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ดีในลุ่มแม่น้ำโขง วิสัยทัศน์ และภารกิจใหม่นี้ นับเป็นวิถิต่างแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ต่างไปจากในอดีต นับเป็นการก้าวสู่หนทางของการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่จะไม่ละเลยความเป็นธรรมในสังคมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกต่อไป

แผนงานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในเชิงยุทธศาสตร์ คณะกรรมการแม่น้ำโขงได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานหลาย ประการ เช่น จากเดิมที่เน้นรายโครงการ ได้เปลี่ยนมาเป็นการเน้นแผนงานแทน จากองค์กรที่จัด โครงสร้างตามสาขามาเป็นโครงสร้างแบบเชื่อมโยงระหว่างหน้าที่ซึ่งกันและกัน ทำให้มี ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในแนวนอน ซึ่งจะช่วยการจัดการระบบนิเวศในลุ่มแม่น้ำโขงที่มี ความซับซ้อนได้ผลดีขึ้น และเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะกรรมการฯ เองก็ได้ปรับเปลี่ยน บทบาทจากการจัดแผนงานรายสาขาไปสู่การมีบทบาทในการติดตามผลและการจัดการในลุ่ม แม่น้ำโขง

วัตถุประสงค์ของคณะกรรมการแม่ น้ำ ไชง

กลุ่มแม่ น้ำ ไชง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสมบัติอันมีค่ามหาศาลของทุกประเทศ ที่อยู่ริมสองฝั่งแม่ น้ำ ไชง เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความอยู่ดีกินดีในสังคม และมาตรฐานการครองชีพของปวงชนในประเทศเหล่านั้น

บทบาทของคณะกรรมการแม่ น้ำ ไชง

คณะกรรมการฯ มีเจตนารมณ์แน่วแน่ที่จะสืบสานความร่วมมือที่ก่อให้เกิดประโยชน์อันสร้างสรรค์ ร่วมกันจากการพัฒนาอย่างยั่งยืน การจัดการและการอนุรักษ์น้ำและทรัพยากรอื่น เพื่อการเดินเรือและ วัตถุประสงค์อื่น นันทนาการ การท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ที่ดีใน ประเทศตลอดสองฝั่งแม่ น้ำ ไชง ซึ่งสอดคล้องกับความจำเป็นที่จะต้องปกป้อง สงวนไว้ เพิ่มพูน และ จัดการสิ่งแวดล้อมกับสภาพของน้ำ และคงความโดดเด่นของสมดุลทางนิเวศของกลุ่มแม่ น้ำ ไชงแห่งนี้เอาไว้

ภารกิจของคณะกรรมการแม่ น้ำ ไชง

ส่งเสริมและประสานการจัดการอย่างยั่งยืนและการพัฒนาทรัพยากรน้ำและทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ และเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน โดยให้มีแผนงานและ กิจกรรมในเชิงยุทธศาสตร์ มีสารสนเทศเชิงวิทยาศาสตร์ และมีการปรึกษาเชิงนโยบาย

เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว คณะกรรมการฯ จึงได้กำหนดให้มีแผนงานต่างๆ ดังนี้

- แผนงานหลัก
 - แผนพัฒนาลุ่มน้ำ
 - แผนงานการใช้ประโยชน์น้ำ
 - แผนงานสิ่งแวดล้อม
- แผนงานรายสาขา
 - ประมง
 - เกษตรกรรม ชลประทาน และป่าไม้
 - ทรัพยากรน้ำ และอุทกวิทยา
 - การเดินเรือ
 - การท่องเที่ยว
 - การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

แผนพัฒนาลุ่มน้ำ

จุดประสงค์ของแผนพัฒนาลุ่มน้ำ คือ

- จัดทำแผนจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบการจัดการและการพัฒนาทรัพยากรในลุ่มแม่น้ำโขงอย่างยั่งยืน
- สร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ-สังคมกับด้านสิ่งแวดล้อม
- สร้างกรอบของการพัฒนาที่อยู่บนฐานความรู้เชิงเทคโนโลยีกับสิ่งที่มาจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง
- ผนึกความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

แผนงานการใช้ประโยชน์น้ำ

จุดประสงค์ของแผนงานการใช้ประโยชน์น้ำ คือ

- สนับสนุนการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนในลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง
- ประกันการใช้ประโยชน์จากน้ำร่วมกัน
- รักษาสมดุลเชิงนิเวศ
- พัฒนาฐานความรู้แบบบูรณาการ และการสร้างแบบจำลองทางอุทกวิทยา
- กำหนดกฎระเบียบสำหรับบริหารการใช้น้ำในลุ่มแม่น้ำโขง
- เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานในคณะกรรมการแม่โขง และคณะกรรมการแม่น้ำโขงแห่งชาติ

แผนงานสิ่งแวดล้อม

สำหรับแผนงานสิ่งแวดล้อมจะเน้นที่ประชาชนเป็นสำคัญ โดยมีจุดมุ่งหมายคือ

- สร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของประชาชนในลุ่มแม่น้ำโขง
- จัดให้มีระบบเพื่อ
 - ติดตามสภาพสิ่งแวดล้อมในลุ่มแม่น้ำโขง
 - ปรับปรุงนโยบายและการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม
 - เพิ่มความร่วมมือระหว่างประเทศที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง
 - เพิ่มจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน

ในแผนงานนี้ได้แบ่งวัตถุประสงค์ออกเป็นกลุ่ม คือ วัตถุประสงค์สำหรับการพัฒนาโดยรวม วัตถุประสงค์เร่งด่วน และวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน ซึ่งวัตถุประสงค์เฉพาะด้านนี้ประกอบด้วย

1. เพิ่มขีดความสามารถในการติดตามและประเมินสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในลุ่มแม่น้ำโขง และพัฒนานโยบายและการจัดการให้ดีขึ้นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. เพิ่มฐานความรู้ในประเด็นต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในกลุ่มแม่น้ำโขง ให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลในการกำหนดนโยบายและเน้นการเชื่อมโยงระหว่างประชาชน การพัฒนา และสิ่งแวดล้อม
3. พัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนสารสนเทศสิ่งแวดล้อม และให้มีการใช้ข้อมูลร่วมกันภายในภูมิภาคเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. ปรับปรุงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและการออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ และสภาพทางเศรษฐกิจสังคมด้วย และให้ความช่วยเหลือสำหรับการจัดทำนโยบาย กฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติโดยมีความสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ จัดให้มีการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับภูมิภาค
5. เสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและเพิ่มขีดความสามารถในการนำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อม เพิ่มความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับกลุ่มแม่น้ำโขง และเพิ่มขีดความสามารถในระดับปฏิบัติการ
6. ปรับปรุงการประสานการพัฒนาภายในกลุ่มแม่น้ำโขง โดยคณะกรรมการแม่โขง จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารและเป็นเวทีสำหรับการพบปะระหว่างหน่วยงานที่ให้เงินช่วยเหลือกับหน่วยปฏิบัติเพื่อให้เกิดการประสานการพัฒนาตามโครงการต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้

แผนงานประมง

จุดมุ่งหมายของแผนงานประมงคือ

- เพื่อให้ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจและผลทางโภชนาการอย่างเต็มที่จากการประมงในกลุ่มแม่น้ำโขง
- ส่งเสริมการจัดการระบบนิเวศทางน้ำที่ดี
- จัดให้มีการจัดการเพื่อการประมงที่ยั่งยืน
- ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงปลาทั่วไปและในอ่างเก็บน้ำเพื่อให้มีปริมาณปลาสูงสุดและมีชนิดปลาที่หลากหลาย

แผนงานเกษตรกรรม ชลประทาน และป่าไม้

จุดมุ่งหมายของแผนงานนี้คือ

- ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรน้ำ ดิน และป่าไม้ อย่างยั่งยืน
- พัฒนาทรัพยากรต่างๆ ให้มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงสุด
- พัฒนาระบบชลประทานให้มีความทันสมัย

- ส่งเสริมการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- จัดเตรียมกิจกรรมด้านการเกษตรและป่าไม้ตามบริเวณพื้นที่ชายแดนและบริเวณลุ่มน้ำที่ถูกทำลายได้ง่าย

แผนงานทรัพยากรน้ำและอุทกวิทยา

จุดมุ่งหมายของแผนงานนี้คือ

- ให้เกิดการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน
- ให้มีการจัดการเกี่ยวกับการใช้พลังงานและการจัดการป้องกันและลดปัญหาน้ำท่วม

แผนงานการท่องเที่ยว

จุดมุ่งหมายของแผนงานการท่องเที่ยวคือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

แผนงานการเดินทางเร็ว

จุดมุ่งหมายของแผนงานการเดินทางเร็วคือ

- สร้างโอกาสในการจ้างงานและการมีรายได้จากการพัฒนาด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยการขนส่งทางเรือ
- ปรับปรุงการคมนาคมทางน้ำให้เข้าถึงพื้นที่ห่างไกลเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาความยากจน
- ส่งเสริมการเดินทางเร็วเสรี
- กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำที่มีความปลอดภัย มีการประสานงาน และมีประสิทธิภาพ
- รับผิดชอบในการเคลื่อนย้ายสิ่งกีดขวางในลำน้ำ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางเร็ว

แผนงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

แผนงานนี้มีจุดมุ่งหมายคือ

- พัฒนาทักษะและความสามารถในการทำงานที่เหมาะสมเพื่อให้แผนยุทธศาสตร์ดำเนินไปได้
- เน้นด้านการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขง
- สร้างความเข้มแข็งด้านการบริหาร ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และวัฒนธรรมองค์การในทุกระดับของคณะกรรมการแม่น้ำโขง คณะกรรมการแม่น้ำโขงแห่งชาติ และหน่วยงานรัฐบาลของประเทศที่ยูริมน้ำโขง
- ครอบคลุมถึงประเด็นที่เกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ

ภาพรวมของแผนงานของคณะกรรมการธิการแม่น้ำโขง

จากวัตถุประสงค์ของแผนงานต่างๆ จะเห็นว่าคณะกรรมการธิการแม่น้ำโขงได้ให้ความสำคัญกับหลักการและแนวปฏิบัติของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านการจัดการและการใช้ทรัพยากรน้ำ ด้านสิ่งแวดล้อม ป่าไม้ ประมง เกษตรกรรม การเดินเรือ การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีจุดเน้นอยู่ที่การแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศและปัญหาความยากจน หัวข้อการอบรมในหลักสูตรนี้ล้วนแสดงให้เห็นแล้วว่าจุดประสงค์ต่างๆ ที่อยู่ในแผนงานล้วนแล้วแต่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คณะกรรมการธิการแม่น้ำโขงได้กำหนดบทบาทของตนเองไว้ในฐานะตัวเร่งและผู้นำพาประเทศและประชาชนในกลุ่มแม่น้ำโขงไปสู่ความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ความเท่าเทียมทางสังคม และ สิ่งแวดล้อมที่ดีของกลุ่มแม่น้ำโขง

บทสรุป

- คณะกรรมการธิการแม่น้ำโขงได้กำหนดบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในกลุ่มแม่น้ำโขงตามแนวทางที่ปรากฏในวัตถุประสงค์ของแผนงานหลักและแผนงานรายสาขา
- แผนงานนี้เน้นที่ตัวคนเป็นจุดสำคัญของการพัฒนา ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันสร้างจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อม โดยตระหนักเป็นอย่างดีถึงความเกี่ยวโยงกันระหว่างสาขาต่างๆ ในกลุ่มแม่น้ำโขง
- จุดมุ่งหมายก็คือสร้างความสมดุลระหว่างด้านเศรษฐกิจ-สังคม กับด้านสิ่งแวดล้อม และเพื่อประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนสำหรับทุกประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขง